

GURE IZAKERA AZTERGAI

Latxaga danak liburu onekin
ematen digu aukera,
gertu-gertutik ezagutzeko
Euskalerrria ta euskera;
eta bertako giz-emakumek
darabilkiten joera,
baina bateze ikertu duna
erri onen izakera.

Joxe Iñaxio Salaberria

JESUS PEÑA ARETXABALETA (1915-1937) (Euskal idazle gaztea, abertzale su-izkillatua)

Gipuzkoa'ko Aretxabaleta'n jaio zan, 1915'ean. Bere kontura ikaslea izan zan eta Aretxabaletako BEROA bal-tzuan egin eban lan, agiri-zaintzaille lez. Bitarteetan sal-gaiak saltzeko arduradun lez jokutzen eban.

Gazte-gazte zala Aretxabaleta'ko Batzokian kideko bizi lez agertzen da.

«LUISTARRAK» eragintzan ekintzaille aspergabe lez jokatu eban.

Euskal-idazle lez be ezaguna da. AITZA izen-ordea artuta idazten eban aldi aretako aldizkaririk ezagunenetan: ARGIA, EUZKADI. GAZTE, GURE MUTILLAK, LUISTARRAK». Ba-dira ogeta amar bat berak idatzitako lanak (1933-1937)

Gudaldian SASETA gudarostekoa izan zan. REINOSA (Kantabria)'ko mendietan zauritu eben eta BERTAKO GAISO-ETXE BATERA EROAN. Eskoitarrak aurrera egin ebenean baitu egin eben eta, antza dagoanez, 22 urte-ko zala su-izkillatu. Orrelan galdu zan elertiaren itxaropen-erako buru argi bat.

BERE IDAZKIAK ZELAKOAK DIRAN:

«Itz lauz idazten dauanean agertzen dau bere nortasuna, batez be zeazketak egiten dauzanean eta bere euskerea apaña ta errikoa da, beti zuzena. Bere luma ederra, elertiaren etorkizunerako itxaropena zan. Basatikeriak azpiratu eban»

EUSKERAZAINTZA EUSKEREAREN ERRI AKA-DEMIK diardu une onetan Jesus Peña gaztearen idaz-lanai buruz ikerketa egiten.

LATXAGA

BERRIEMAILLE TREBEA

Kazetari euskaldun gazte au Aretxabaletan jaiotzen da 1.915 garren urtean, bere izen deiturak Jesus Peña Etxeberria dira, ala eta guztiz ere askoz ezagunagoa da bere izen-goitiagatik «Aitza», berak bere idazlan guztiak goitzen onekin izenpetzen ditu. Anai arteko guda dala eta bizitza oso laburra dauka baiña idazle baten doaria edo idazteko kemena eta indarra etzaizkio falta eta garaiko egunkari eta aldizkarietan gaillentzen zaigu «Aitza» gaztea. Onen idaz-lanak nonnai azaltzen dira (guztira ogeitaamar bat), batez ere «Gure Mutillak», «Argia», «Euzkadi» eta «Eguna»'n, kontutan artzekoa da mutil aberkoi fiñ onek iñongo ikaske-tarik eztaukala eta dana bere kabuz ikasia eta gauzatua dala. Izkuntza aldetik berriz erabiltzen dun euskera oso txukuna da, goxoa eta ulerterreza, gañera garbizaleen iku-turik eztuna. Erri kutsua darie arren esamoldeak eta euskal-dun guztion belarrietara erreztasun aundi batez barneratzen zaigu berak dabilkin mintzaira. Politika giroa oso bizia da urte sasoi aietan eta «Aitza» 'ri nabarmen zaio zer joera dun, abertzale sutsua da erabat eta au ezin degu ukatu, pekatu ariñ onek ere erioa ekarriko zion.

Berez aro txarrak egokitu zitzaizkion aretxabaletar gaz-te oni, gerrate zibillak bete betean arrapatzen du eta. «Aitza» 'k emengo gudarien alde jo zun, eta berialaxen bere izena eman zun batalloi (gudaloste) batean Saseta zeritzaion ortan. Reinosan (Cantabria) zauritu zuten eta bertako eritetxera eraman zuten zauriak senda zitzan: Andik gutxira eskubitarrak alderdi ori beraien menpe artu zuten eta mutil au iñongo errukirik gabe ormaren aurka il zuten, asko eta asko bezelaxen.

Idazle argitsu onen bukaera tristea bada ere, tamalga-riagoa da oraingo egoera, orduko idazle askoren berri dau-kagunean, geienetan ezagunenak, jatorrenak zearo aztuta ditugu, adibide bat au bera Jesus Peña «Aitza». Oker au erremediatzeko aldiz apaiz saiatu bat gogor alegindu da; «Euskerazaintza»'ren laguntzaz eta senideen baimenakin ikerketa sakon bat egin du, onen emaitza liburu bat izango da epe laburrean kalean, bertan «Aitza» 'ren lan guztiak bilduta geldituko diralarik.

Ni jakin gañean nengon apaiz au (Latxaga) eramaten ari zan ikerketarekin eta bitarte ortan naigabeen etxean aurkitu nitun Basarriren bertso batzuk «Aitza idazle lagunari...» jarriak, oso egokiak iruditu zaizkit lantxo au borobiltzeko. Zirizko bertso auek Auspoaren Sail Nagusiaren 2. alean jasota daude, liburuaren izenburua «Nere Bordatxotik» da eta egillea Iñaxio Eizmendi «Basarri». Mando bateri buruzko bertsoak dira, parra eragiteko asmoan egiñak eta kakoa da «Aitza»'k mando baten gañean jatekoak erama-ten zizkiela «frenteko» gudariai eta orduan abereak bere zerbitzua egiten diela diosku gure bertsolari sonatuak.